

Aika: 17.2.2016, klo 13.00-16.00

Paikka: Sisäministeriö, Erottajankatu 2, kh. 238

Paikalla: Riitta Rönn, YM, pj.
Seppo Sivula, SM, varapj.
Ville Hinkkanen, OM
Tarmo Lamminaho, POHA
Silja Hallenberg, Rajavartiolaitos
Tommi Hartman, Tulli
Leila Suvantola, Itä-Suomen syyttäjävirosto
Pauli Rajala, VARELY
Carita Forsberg-Heikkilä, KL (Marko Nurmikolun sijasta)
Tia Laine-Ylijoki-Laakso, YM, sihteeri

Poissa: Janne Järvinen, KRP

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.05. Todettiin osallistujat. Marko Nurmikolua sijaistaa kokouksissa toistaiseksi Carita Forsberg-Heikkilä. Kutsuttuna asiantuntijana kokouksessa oli Petri Launiainen.

2. Asialistan hyväksyminen työjärjestykseksi

Hyväksyttiin asialista kokouksen työjärjestykseksi.

3. Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen, 11.11.2015 pidetyn kokouksen muistio.

4. Asiantuntijakuulemiset

Petri Launiainen Länsi-Uudenmaan poliisista alusti opinnäytetyöstään: Hyötykonfiskaatio ympäristörikoksissa.

Tutkimuksen aineistona oli käytetty vuosien 2009 - 2013 käräjäoikeus-tason ratkaisuja ympäristörikostuomioista. Tutkimusaineisto oli suuri; 280 lainvoimaista tuomiota. Lisäksi käytössä oli poliisin tieto- ja tilastojärjestelmät. Aineistoa oli haettu rikosnimikkeittäin. Tutkimukseen ei kuulunut ulosoton kautta tosiasiallisesti saatujen rikoshyötyjen selvittäminen. Rikoshyötyjä oli vaadittu v. 2009 – 2013 aikana yht. 13 miljoonaa euroa ja niitä oli tuomittu valtiolle n. 3 miljoonaa euroa. Tutkimuksessa ei selvitetty esitutkintavaiheen vaatimuksia.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että kansallisesti on epäyhtenäisyyttä suhtautumisessa esim. saamatta jääneisiin lupatuloihin ja pohdittiin, mikseivät syyttäjät säännönmukaisesti vaadi rikoshyödyn menettämistä niistä. Lisäksi todettiin, ettei syyttäjän päätöstä ja perusteluja rikoshyötyjen vaatimisesta tai vaatimatta jättämisestä, kirjata minnekään. Johtopäätöksissä todettiin, että tiedonkulun ongelmat haittaavat hyötykonfiskaation käyttämistä. Tutkimuksessa suositeltiin poliisin tietojärjestelmien parantamista, samoin kuin viestintään panostamista (erityisesti omaisuuden takavarikoinnista rikoshyödyn turvaamiseksi) ennalta estävän vaikutuksen parantamiseksi.

Käydyssä keskustelussa muistutettiin v. 2013 käyttöön otetusta Rikostuomiosovelluksesta, jonka kautta tuomiot saa nykyään keskitetysti. Palvelu toimii Oikeusturvakeskuksen kautta ja on maksullinen. Nostettiin esiin myös kysymys rikoshyödyn konkreettisen laskemisen vaikeuksista,

erityisesti maa-ainesasioissa. Nähtiin, että esitetyn tutkimuksen johtopäätöksissä keskiöön nousevat koulutus, yhdenmukaisten menettelytapojen tarve sekä syyttäjän rooli. Syyttäjän perusteluvaatimuksia ei tulisi kuitenkaan lisätä lainsäädännöllä. Lisäksi viestinnän pitäisi olla leimaamatonta. Muistutettiin YM:n olemassa olevasta v.1997 ohjeesta, joka koskee laittoman taloudellisen hyödyn laskemista ja valtiolle menettämistä eräissä ympäristörikosasioissa. Toimialoina, joissa rikoshyöty on oleellinen kysymys, nähtiin maa-ainesasioiden lisäksi jätetoiminnot (mm. jätesiiroilmoitusten hankkimatta jättämistä ei oltu pidetty rikoshyötynä tai rikoshyödyt kuten kuljetuskustannukset laskettu alakanttiin). Tietojärjestelmä- ja tiedonkulkuongelmiin kommentoitiin, että haasteisiin pyritään jo vastaamaan VITJA-työllä. Rikoshyötyjä koskevien vaatimusten putoaminen 13 miljoonasta kolmeen miljoonaan nähtiin johtuvan mm. kohtuullistamisesta tai koko jutun kaatumisesta. Nähtiin keskeisenä asiana koko viranomaisketjun (valvontaviranomaiset - poliisi - syyttäjä) ymmärrys rikoshyödyistä. Nykyisin esim. rakennussuojelurikoksissa ei ole ollut tapana vaatia rikoshyötyjä ja maa-ainestapauksissa juttu voinut kaatua siihen, että maa on palautettu lainmukaiseen tasoon. Keinoina parantaa tilannetta todettiin, että alkuvaiheen puuttuminen estäisi usein ennallistamisen kustannusten kohoamista. Samoin pidettiin tärkeinä maankaatopaikkojen riittävyttä ja tehokasta viestimistä tiettyjen jätejakeiden hyödyntämismahdollisuuksista. Pohdittiin pitäisikö tyyppitapauksiin, tai yleisimpiin tapauksiin laatia yleistä uudempaa ohjeistusta. Todettiin, että ainakin alueellisissa viranomaisryhmissä rikoshyödyistä kannattaisi keskustella. Mielenkiintoiselta tuntuisi myös seurata hyötykonfiskaatio –tilannetta 2013 jälkeenkin. Myös rakennusviranomaisten huomioiminen yhteistyökumppaneina ja koulutuksessa noteerattavina nousi esiin.

Leila Suvantola esitteli tilastotietoja liittyen ympäristörikoksiin. Aineistossa oli käyty läpi vuosien 2014 ja 2015 tuomioita. Hylkäysprosentit suurenivat vuonna 2014, jolloin rangaistus annettiin 77.8 %:ssa jutuista. Rangaistukset olivat 86 %:ssa sakkoja, ja 14 %:ssa tapauksista vankeutta. Yhteisösakkoa annettiin vain muutamissa tapauksissa. Yhteisösakko edellyttää syyttäjän vaatimusta, kuten rikoshyötykin.

Keskusteluissa todettiin, että syyttämättä jättämisten määrä vaikuttaa suurelta verrattuna muihin rikoksiin. Lisäksi syyttäjävirstokohtaiset luvut kiinnostaisivat. Sovittiin, että Suvantola lähettää aineiston muille tutustuttavaksi.

5. Ympäristörikostorjunnan toimenpideohjelma 2015 - 2016, nimettyjen vastuutahojen tilannekatsaus

Käytiin läpi ne toimenpideohjelman kohdat, joiden osalta oli uutta raportoitavaa viime kokouksen jälkeen.

Toimenpide 2:n osalta Lamminaho esitteli poliisihallituksen yhteenvedon poliisilaitoksilta saaduista vastauksista alueellisten yhteistyöverkostojen perustamiseen. Uusia ympäristörikoksiin erikoistuneita viranomaisryhmiä oli perustettu kahdeksan ja myöhemmin tullaan perustamaan ainakin kolme ryhmää lisää. Toimenpiteestä 14 kuultiin, että aiheesta suunnitellaan käynnistettävän selvitystä, jonka jälkeen harkitaan mahdollisesti tarvittavia toimia. Ajallisesti kyse olisi todennäköisesti hallituskauden loppupuolella toteutettavista toimista.

6. Tiedote ympäristörikostorjunnan toimenpideohjelman tilanteesta ja tulevista koulutustilaisuuksista

Keskusteltiin ympäristörikostorjuntaan liittyvästä viestinnästä. Todettiin, että aiheesta pitäisi olla verkkosivut, johon voitaisiin lisätä tiedotteita ja informaatiota ajankohtaisista koulutuksista ja tilaisuuksista. Päätettiin, että ympäristöministeriö ottaa asian selvitettäväkseen ja pyrkii perustamaan ministeriön omille sivuille ympäristörikostorjunta-osion. Hoidetaan linkitys sisäministeriön ja muiden tahojen sivuille tarpeellisessa määrin.

7. Muut asiat

Pauli Rajala tiedusteli tulisiko ryhmässä käsitellä näytteenotto- toimintaa. Päättiin harkita aiheen käsittelyä syyskaudella, samoin kuin Museoviraston ja Metsähallituksen kuulemista. Leila Suvantola kertoi tuoreesta Anu Lempiäisen laatimasta gradusta, joka käsittelee Muinaisjäännösrikoksia.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen.

